

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016223685

Дата перевірки:
02.05.2024 11:24:30 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
02.05.2024 11:26:14 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: Юхненко курсова

Кількість сторінок: 24 Кількість слів: 5187 Кількість символів: 38211 Розмір файлу: 67.27 KB ID файлу: 1016000792

Виявлено модифікації тексту (можуть впливати на відсоток схожості)

20.9% Схожість

Найбільша схожість: 5.15% з Інтернет-джерелом (<https://uk.wikipedia.org/wiki?curid=77194>)

20.9% Джерела з Інтернету 627 Сторінка 26

0.98% Джерела з Бібліотеки 3 Сторінка 30

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 415

Підозріле форматування 1 сторінка

ВСТУП

Актуальність теми. Спадкові договори є відносно новими цивільно-правовими договорами. Незважаючи на те, що цей вид договору було законодавчо врегульовано з прийняттям Цивільного кодексу України, серед науковців досі немає єдиної думки щодо правової природи спадкових договорів.

ЦК України передбачає багато нових інститутів, невідомих цивільному законодавству, зокрема й інститут спадкового договору. Це породжує низку питань, пов'язаних із внутрішнім дотриманням стандартів, які діють у цьому інституті, та їх практичною реалізацією.

При обговоренні повноважень цього договору в структурі ЦК України виникає багато дискусійних тем. Зрозуміло, що умовний договір, як і будь-який інший договір, передбачає виникнення певних зобов'язань між сторонами при його укладенні.

Законодавець, відзначаючи безпосередній зв'язок із спадкуванням, вирішив за доцільність включити спадкові договори до другої частини закону, що регулює спадкові відносини. Це зумовлює необхідність визначення правових підстав порушення договору та встановлення його особливостей.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження – з'ясувати цивільно-правову характеристику спадкових договорів як системи зобов'язального права, а також їх правову природу, розірвання та правовий статус, суб'єкти неуспішних договорів, підстави розірвання та їх правовий характер. Спеціальні правові обмеження відносин, що виникають з цього юридичного факту.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі основні завдання:

- виникнення і розвиток спадкового договору;
- сутність спадкового договору;

-уточнити коло осіб, які можуть бути відчужувачем та набувачем у спадковому договорі, та проаналізувати положення цивільного законодавства щодо особливостей укладення спадкового договору за участю подружжя;

-зміст спадкового договору;

-порядок укладення спадкового договору;

-підстави припинення спадкового договору.

Об'єктом дослідження є правові відносини, які виникають у зв'язку з укладенням, виконанням та припиненням спадкового договору.

Предметом дослідження є спадковий договір як правова форма передавання майна у власність після смерті відчужувача.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складають філософські, загальнонаукові та спеціально-юридичні методи.

Діалектика знання вже скеровувала дослідницький процес і дала змогу розглянути тенденції розвитку систем спадкового договору в громадянському суспільстві.

У контексті формулювання концепції дефолтних контрактів використано аналітичні та синтетичні методи.

Історико-правовий метод використовувався при дослідженні процесу виникнення, розвитку та становлення інституту спадкового договору, формально-юридичний – при аналізі змісту правових норм, що регулюють відносини, які виникають у зв'язку з укладенням спадкового Договору.

Структура роботи: дана робота складається зі вступу, основної частини, яка містить 3 розділи з підрозділами, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ

1.1 Правова природа спадкового договору

Спадкові договори стали визнані в європейських правових системах після прийняття римського права. Однак саме римське приватне право знало лише дві підстави для початку спадкування в році: за заповітом або за законом. Римське право не визнавало жодних спадкових договорів спадкуванням і оголошувало недійсними всі договори, що обмежують волю спадкодавця, навіть договори про позбавлення спадщини, які повинні бути відкриті [4, ст. 20].

Водночас римське право визнавало дарування на смерть особливим видом договору, який не мав обов'язкової сили для дарувальника і міг бути розірваний дарувальником у будь-який час до початку спадкування.

У Стародавньому Римі іноді існували спадкові договори, але вони не мали юридичної сили [13, ст. 94].

Цивільний кодекс України передбачає низку нових інститутів, які раніше не були відомі цивільному кодексу нашої держави. Таким є інститут спадкового договору.

Спадкові договори з такою назвою були відомі та застосовувалися на території України задовго до їх правового регулювання в сучасному розумінні. У 1811 році положення Австрійського цивільного кодексу поширилися на територію Західної України, яка входила до складу Австрійської монархії, і діяли до набрання чинності Законом про польський борг у 1933 році. Згідно з чинним на той час законодавством, спадковий договір був однією з підстав спадкування, поряд із заповітом і законом, і вважався дійсним лише за умови його укладення між подружжям [13, ст. 58]. Сучасне правове регулювання системи спадкових договорів в Україні принципово відрізняється від тих, що діяли в період перебування земель Західної України у складі Австрійської монархії [13, ст. 79].

Сьогодні мало хто з українців знає, що окрім заповіту та спадкування за законом, майно може передаватися іншій особі після смерті власника на підставі спадкового договору.

Законодавство України включає спадкові договори до частини 6 Цивільного кодексу України, яка вимагає визначення правової природи спадкових договорів та встановлення їх реквізитів [2].

Так, статтею 1302 ЦК України передбачено, що за спадковим договором набувач зобов'язується виконувати вказівки відчужувача, а в разі смерті право на виплату майна відчужувача зберігається [1].

Слід зазначити, що положення Закону про спадщину не поширюються на спадкові договори. Відповідно до Цивільного кодексу України суть спадкового договору полягає в тому, що за таким договором відбувається розпорядження належним майном відчужувача ще за його життя, але після смерті відчужувача право власності на це майно переходить до набувача.

Істотною умовою спадкового договору є його предмет, тобто майно відчужувача. Встановлення спадкового договору є різновидом договору про передачу майна у власність, тому воно більш тісно пов'язане з підгалуззю зобов'язального, ніж спадкового право. Подібність між спадковими договорами та спадкуванням очевидна з виникнення спадкового права та спільності майнових прав набувача, важливої правової підстави смерті фізичної особи і, отже, смерті відчужувача [16, ст. 211].

Як вже зазначалось, учасниками спадкового договору є відчужувач та набувач.

Відчужувачем у спадковому договорі може бути подружжя, один із подружжя або інша особа.

Набувачем у спадковому договорі може бути фізична або юридична особа.

Відчужувачем може бути одна або декілька фізичних осіб, наприклад, подружжя, один з подружжя або інша особа. При укладенні спадкового договору, якщо покупець є спадкодавцем або спадкоємцем за законом, він не втрачає права на спадкування частини майна, не зазначеної в договорі.

Особливістю спадкових договорів за участю подружжя є те, що предметом спадкового договору може бути як майно, що належить подружжю на правах спільного права, так і майно, яке є особистою власністю кожного з подружжя [14, ст. 92].

У спадковому договорі має бути передбачено, що у разі смерті одного з подружжя спадщина переходить до другого з подружжя, а в разі смерті другого з подружжя майно переходить до набувача за договором. Статтею 1304 ЦК України встановлено вимоги щодо форми спадкових договорів[1]. Отже, спадкові договори укладаються у письмовій формі та підлягають нотаріальному посвідченню та державній реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Спадковий реєстр – це електронна база даних, яка містить інформацію, зокрема, про посвідчені спадкові договори. Якщо сторони не дотримаються встановлених вимог, спадковий договір буде вважатися недійсним. Зазначені умови мають юридичне значення і застосовуються незалежно від того, чи є предметом спадкового договору нерухоме чи рухоме майно. Сторони спадкового договору мають відповідні права та обов'язки [2].

Отже, статтею 1305 ЦК України встановлено, що спадковим договором на набувача може бути покладено обов'язок вчинити певні майнові чи немайнові дії до або після початку спадкування [1].

Зазначені дії мають здійснюватись в залежності від розпоряджень відчужувача, до або після настання його смерті.

З положень глави 90 ЦК України випливає, що набувач виконує зобов'язання, покладені договором, за свій рахунок і не має права на відшкодування від відчужувача витрат та винагороди за передане нерухоме майно [17, ст. 147].

Водночас відчужувач має право призначити особу для контролю за виконанням спадкового договору після його смерті.

У разі відсутності такої особи керівництво укладенням спадкового договору здійснює нотаріус за місцем відкриття спадщини.

Враховуючи вищевикладене, спадковий договір є двостороннім правочином, згідно з яким набувач зобов'язується вчинити певні дії за вказівками відчужувача, взамін до набувача переходить право власності на нерухоме майно. Отже, обсяг обов'язків набувача має визначитися не виходячи з одностороннього наміру відчужувача, а на основі спільної домовленості сторін з урахуванням договірною характеру правовідносин.

Статтею 1307 ЦК України передбачено гарантії додержання прав і законних інтересів учасників спадкових договорів [1].

З метою недопущення переходу майна, що є предметом спадкового договору, до третіх осіб, нотаріус одночасно з посвідченням цього договору вносить заборону на продаж зазначеного майна та реєструє відомості про нього в Єдиному державному реєстрі. Зняття заборони відбувається після смерті відчужувача на підставі свідоцтва про смерть. Заповіт, створений відчужувачем щодо майна, зазначеного в спадковому договорі, є недійсним незалежно від того, коли він був складений [15, ст. 34]. Якщо заповіт містить розпорядження не тільки майном, яке є предметом спадкового договору, а й іншим майном спадкодавця, заповіт визнається тією частиною розпорядження майном, яка передбачена спадковим договором як недійсний.

Оскільки спадковий договір є обов'язковим для учасників, положеннями статті 1308 ЦК України передбачено право сторін звернутися до суду з позовом про дострокове розірвання договору [1].

У разі невиконання набувачем вказівок продавця спадковий договір за позовом відчужувача може бути розірваний у судовому порядку.

У разі невиконання набувачем розпорядження відчужувача суд на вимогу набувача може розірвати спадковий договір.

На вимогу покупця спадковий договір може бути розірваний судом до або після смерті продавця. Для цього необхідно встановити, що він не може виконувати розпорядження відчужувача.

У разі смерті набувача спадковий договір вважається припиненим. У цьому випадку спадкоємці набувача мають право вимагати від відчужувача відшкодування витрат, пов'язаних з укладенням спадкового договору, щодо частини зобов'язань, які набувач виконував за життя [5, ст. 36].

Якщо за спадковим договором набувач був зобов'язаний вчинити певні дії після смерті відчужувача, обов'язок вчинення цих дій переходить до спадкоємців набувача після його смерті. Тому спадкові договори мають подвійну правову природу.

Тобто це одночасно і розпорядження про смерть, і договір, зміст якого визначає його важливі умови.

1.2 Поняття спадкового договору

Поняття спадкових договорів закріплено в статті 1302 ЦК. Його суть полягає в тому, що за спадковим договором набувач зобов'язується виконувати розпорядження відчужувача і в разі смерті набуває право власності на майно відчужувача. На набувача за спадковим договором

може бути покладено обов'язок вчинити певні майнові чи немайнові дії до або після вступу в спадщину [2].

Спадкові договори не є самостійним видом спадкування. Відповідно до статті 1217 ЦК спадкування відбувається за заповітом або за законом [1].

Оскільки це двостороння угода, права та обов'язки сторін угоди мають бути чітко визначені в договорі, і немає вимоги до покупця виконувати замовлення безстроково. Зрештою, це означає, що нотаріус зобов'язаний посвідчувати спадкові договори, навіть якщо умови не визначені точно. Однак договір, в якому чітко не прописані важливі умови, буде недійсним.

Тому під положеннями цього Кодексу слід розуміти умови договору, а не розпорядження відчужувача про вчинення набувачем конкретних дій, тобто необмежених за кількістю та змістом. У договорі також повинні бути передбачені права та обов'язки визначеної особи, тобто особи, яка буде здійснювати нагляд за виконанням спадкового договору після смерті спадкодавця (ч. 3 ст. 1307 ЦК). [1]

Спадковий договір має бути укладений у письмовій формі та нотаріально посвідчений. Спадкові договори щодо нерухомого майна оформляються нотаріусом за загальними правилами нотаріального посвідчення договорів відчуження. На набувача за спадковим договором може бути покладено обов'язок вчинити певні майнові чи немайнові дії до і після початку спадкування (ст. 1306 ЦК України) [1].

Подружжя має право укласти спадковий договір щодо належного їм майна за правом спільної власності. У спадковому договорі має бути передбачено, що у разі смерті одного з подружжя спадщина переходить до другого з подружжя, а в разі смерті другого з подружжя майно переходить до набувача за договором. Один з подружжя може укласти спадковий договір з третьою особою щодо належної їм частки майна

подружжя за умови поділу майна в натурі або визначення порядку користування ним [7, ст. 39].

При нотаріальному посвідченні спадкового договору нотаріус несе відповідальність за місцезнаходженням житлового будинку, споруди, садибного будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, іншого нерухомого майна чи земельної ділянки накладає заборону їх відчуження за місцем реєстрації рухомого майна передбачених законодавством. Нотаріус забороняє продаж майна, якщо йому надійшло повідомлення про смерть відчужувача за спадковим договором або смерть чоловіка/дружини після укладення спадкового договору [5, ст. 36]. У разі смерті фізичної особи набувача або ліквідації юридичної особи набувача за спадковим договором, нотаріус припиняє дію цього Договору за письмовою заявою відчужувача.

Відчужувач не має права складати заповіт щодо майна, зазначеного в спадковому договорі. У разі створення такого заповіту він буде визнаний недійсним. Відчужувач має право призначити особу для спостереження за виконанням спадкового договору після своєї смерті. У разі відсутності такої особи керівництво укладенням спадкового договору здійснює нотаріус за місцем виникнення спадщини (ч. 3 ст. 1307 ЦК) [18, ст. 209]. Якщо набувач не виконує вказівки, відчужувач може звернутися до суду з позовом про розірвання спадкового договору. Крім того, якщо набувач не може виконати розпорядження відчужувача, він може звернутися до суду з позовом про розірвання спадкового договору.

1.3 Сторони спадкового договору

Відчужувачем виступає власник майна. Це може бути подружжя, один із подружжя або інша фіз. особа.

Подружжя має право укласти спадковий договір щодо належного їм майна за правом спільної власності. Такими договорами передбачено,

що у разі смерті одного з подружжя спадкове майно переходить до другого з подружжя, а в разі смерті другого з подружжя майно переходить до набувача. Це означає, що набувач може придбати зобов'язання кожного члена пари або обох. Таким чином, другий з подружжя на момент смерті може контролювати виконання умов договору, а також залишає за собою право вимагати розірвання договору відповідно до закону [19, ст. 142].

Якщо відчужувач є подружжям, майно, на яке подружжя має право згідно із законом про спільне володіння, може бути передане як частина спадкового договору. Один з подружжя може передати особисте майно за спадковим договором [12, ст. 54]. Якщо ви бажаєте укласти спадковий договір на свою частку спільного майна, це можливо лише за умови попереднього отримання письмової згоди другого з подружжя, яка має бути засвідчена нотаріально. У разі відсутності такої угоди відчужувач повинен заздалегідь визначити та виділити частки в натуральній формі.

Відчужувач у спадковому договорі є власником нерухомого майна, а набувач зобов'язується виконувати розпорядження відчужувача, встановлені договором, а відчужувач - інша фізична або юридична особа, яка після набуває права власності на це нерухоме майно (стаття 1303 ЦК) [1].

Спадковим договором на набувача може бути покладено обов'язок вчиняти всі дії майнового та немайнового характеру, крім тих, які принижують честь і гідність набувача або обмежують його цивільну дієздатність [20, ст. 43].

Зокрема, відчужувач може зобов'язати набувача періодично сплачувати певні суми за обробіток землі, ремонт житлових будинків і квартир, оплату комунальних послуг і податків, поховання. Відповідно, конкретне місце, щоб взяти участь у якомусь обряді, поставити надгробок на могилі чи іншим чином увічнити пам'ять.

РОЗДІЛ 2. УКЛАДЕННЯ ТА РОЗІРВАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ

2.1 Укладення спадкового договору

У той же час, якщо набувач повинен виконати певні дії відповідно до спадкового договору після смерті відчужувача, це також можна віднести до матеріально-правового договору, оскільки він вважається виконаним з моменту переходу майна до спадкоємця.

Крім того, спадкові договори також підлягають оплаті, оскільки набувач нерухомого майна зобов'язаний вчинити певні дії, як речові, так і немайнові, в обмін на майно відчужувача, на яке він набуває права після смерті останнього [8, ст. 145]. Цим спадковий договір відрізняється від заповіту, який є вільним документом.

Необхідно підкреслити, що до цього договору поширюються як загальні вимоги щодо форми та змісту договору, так і норми, які регулюють умови самого спадкового договору.

На підставі викладеного та враховуючи частини першої статті 638 ЦК України обов'язковими умовами спадкового договору є положення про предмет договору, визначені законом як обов'язкові або необхідні [2].

Щодо цього виду договору та всіх умов, які необхідно узгодити за бажанням хоча б однієї із сторін, можна визначити такі ознаки спадкового договору. Однією з істотних умов спадкового договору є його предмет, тобто майно відчужувача. Відповідно до статті 190 Цивільного кодексу України це майно може бути самостійним або спадковим, а також правом власності та зобов'язаннями [2].

Сторонами спадкового договору є відчужувач і набувач. Відчужувачем може бути подружжя, один із подружжя або інша особа. Набувачем у спадковому договорі може бути фізична або юридична особа (ст. 1303 ЦК України) [17, ст. 279]. При укладенні спадкового договору, якщо набувачем є спадкоємець за законом, він не втрачає права

на спадкування частини майна, що належить відчужувачу (спадкодавцю) і не є предметом спадкового договору.

Спадкові договори є двосторонніми, оскільки права та обов'язки переходять до обох сторін.

З одного боку, набувач набуває права власності на майно відчужувача і має право вимагати розірвання договору у разі неможливості виконання розпорядження відчужувача згідно договору. Відчужувач має право віддавати конкретні розпорядження та вимагати від набувача вчинення дій майнового чи немайнового характеру, визначених умовами договору. Він має право після своєї смерті призначити особу для контролю за виконанням спадкового договору та за життя вимагати розірвання спадкового договору, якщо набувач не виконає його вказівок [9, ст. 170]. З іншого боку, є зобов'язання не продавати активи, зазначені в спадковому договорі. Оскільки спадкові договори є двосторонніми, відчужувач не може в односторонньому порядку розірвати або змінити договір, як заповіт [15, ст. 40]. Зверніть увагу, що заповіт може бути змінений заповідачем у будь-який момент. Крім того, враховуючи вищевикладене, закон передбачає додатковий захист спадкових договорів, а це означає, що заповіт, складений щодо майна, зазначеного в спадковому договорі, буде недійсним і скасовується наступним спадковим договором.

Оскільки спадковий договір є документом, до нього, як і до будь-якого іншого документа, пред'являються загальні вимоги щодо його дійсності, дотримання яких є необхідною умовою його дійсності. Отже, враховуючи вимоги частини першої статті 203 ЦК України, зміст спадкового договору не повинен суперечити цьому ж закону, іншим цивільним законам та моральним засадам суспільства [2].

Не буде зайвим наголосити на цьому у зв'язку з тим, що останнім часом у юридичній літературі з'явилася думка про недійсність спадкових договорів, заснованих на нормі про загальну частину (ст. 27 ЦК

України), оскільки це обмежує правосуб'єктність фізичної особи, підтримуючи цю позицію, такі контракти обмежують і позбавляють правонаступника, зазначеного в контракті, його можливості розпоряджатися активами протягом його життя випадок смерті шляхом встановлення заповіту [18, ст. 358]. Це тому, що він стає недійсним. Така точка зору не є цілком обґрунтованою та вказує на необхідність урахування реальності права власності на речі, оскільки право власності на речі може бути піддано обмеженням, встановленим законом. І це не обмеження дієздатності, а просто обсяг майна, яке може бути успадковано після смерті громадянина. Якщо погодитися з першою точкою зору, то можна неправомірно віднести до меж цивільної правоздатності такі інститути, як застава нерухомого майна (іпотека) та речових прав на майно інших осіб, породжуючи тим самим певні права громадянина [12, ст. 27]. Погоджуюсь з думкою, що цей договір є спробою позбавити певних спадкоємців (особливо малолітніх, неповнолітніх дітей, дітей-інвалідів) можливості отримувати так звані «обов'язкові внески». І те, що наперед визначено, — «унікати» норм, щоб нічого не залишити позаду.

Статтю 1304 ЦК України передбачено, що спадкові договори укладаються у письмовій формі та посвідчуються нотаріально [1]. Якщо сторони не дотримуються вимог законодавства щодо нотаріального посвідчення спадкового договору, спадковий договір буде вважатися недійсним.

Якщо предметом спадкового договору є майно, яке підлягає державній реєстрації, нотаріус у тексті договору зазначає про необхідність реєстрації у відповідному органі після смерті відчужувача.

Відповідно до частини першої статті 1307 ЦК України та пункту 236 зазначеної Інструкції про майно, що є предметом спадкових договорів, нотаріус накладає в установленому порядку заборону на передачу, яка поширюється на всі примірники контракту [3, ст. 19]. Якщо

відчужувач помре, нотаріус зніме заборону на продаж на підставі свідоцтва про смерть від цивільних органів. Після смерті спадкодавця оригінал правочину про встановлення права власності, який був предметом договору, повертається нотаріусу та долучається до примірника спадкового договору, який зберігається в справі нотаріуса. На повернутому примірнику правовстановлюючого документа нотаріус робить запис про перехід права власності до набувача у зв'язку зі смертю відчужувача за спадковим договором (пункт 237 цієї Інструкції) [10, ст. 24].

Відповідно до пункту 238 зазначеної Інструкції у разі смерті фізичної особи - набувача або у разі ліквідації юридичної особи - набувача за спадковим договором нотаріус за письмовою заявою, після закінчення терміну дії цього договору відповідний напис на всіх його примірниках зникає [3, ст. 23].

Також слід звернути увагу, що якщо набувач помре за життя відчужувача та до виконання умов договору, спадковий договір буде вважатися розірваним. За бажанням відчужувач може бути укладено новий спадковий договір із спадкоємцями померлого набувача. Однак у будь-якому випадку спадкоємці правонаступника мають право вимагати від відчужувача відшкодування витрат на виконання спадкового договору в частині зобов'язань, які правонаступник виконував за життя.

Якщо набувач не може виконати своїх зобов'язань через смерть набувача після смерті відчужувача, спадкоємці набувача можуть виконати зобов'язання, що випливають із спадкового договору. У цьому випадку вони набувають права набувача, передбачені спадковим договором. У разі відмови набувача від виконання зобов'язань за договором, договір вважається розірваним.

Відомості про розірвання договору та зняття заборони на передачу нерухомого майна, що є предметом спадкового договору, нотаріус

вносить до Єдиного реєстру заборон передачі нерухомого майна [7, ст. 38].

Укладаючи спадковий договір з нотаріальним актом, волевиявлення іншої сторони можна зафіксувати в найкращому документі та довести справжні наміри іншої сторони. Дійсність договору передбачає єдність волі та наміру сторін, які його укладають. Отже, якщо волевиявлення хоча б однієї із сторін є невільним і не відповідає її внутрішній волі, договір може бути визнаний судом недійсним на вимогу сторін за умови виконання умов, встановлених цим Законом (наприклад, якщо це вчинено шляхом обману, силою, під впливом обставин, що мають істотне значення, або внаслідок істотної помилки в предметі та умовах правочину). З подібних причин воля сторони, яка обіцяє приховати інший документ, не має значення як дійсний документ. Наприклад, якщо з'ясується, що інша сторона дійсно мала намір укласти договір довічного утримання, а не спадковий договір, то згідно з ч. 2 ст. 235 ЦК України такий договір буде вважатися удаваним і відносини між сторонами. Відносини регулюються положеннями контракту, фактично укладеного сторонами [18, ст. 457]. Незважаючи на те, що ці два договори дуже схожі, є чимало відмінностей. Тобто, на відміну від договору довічного утримання, у спадковому договорі момент його укладення пов'язується не з передачею майна, а з виникненням права власності на нього. Майно переходить лише після смерті відчужувача. Набувач за спадковим договором за життя не набуває жодних прав на нерухоме майно відчужувача, а лише можливість виникнення прав на майно в майбутньому. Здійснення цього права відкладається до моменту початку спадкування. На відміну від спадкоємців за законом чи спадкоємців за заповітом, набувач не зобов'язаний робити спеціальну заяву про згоду після смерті відчужувача. Це тому, що необхідна заява про наміри вже була зроблена відразу після укладення договору.

Крім того, для того, щоб спадковий договір був дійсним, кожна сторона повинна бути юридичною особою в обсязі, встановленому законом. Загальною вимогою для наявності у сторони права на укладення договору є наявність повної цивільної дієздатності [4, ст. 88].

Незважаючи на те, що спадкові договори є відносно новою правовою формою в українському законодавстві, ми очікуємо, що їх застосування дозволить громадянам реалізувати свої права щодо розпорядження майном.

2.2 Розірвання спадкового договору

У разі невиконання набувачем вказівок відчужувача спадковий договір за позовом відчужувача може бути розірваний у судовому порядку. У разі неможливості виконання рішення про відчуження спадковий договір може бути розірваний судом за позовом набувача.

Оскільки спадкові договори тісно пов'язані з особами сторін, ЦК надав сторонам право вимагати дострокового розірвання договору в судовому порядку. Відчужувач має право вимагати розірвання спадкового договору у разі неналежного виконання набувачем покладених на нього обов'язків щодо вчинення майнових чи немайнових дій (ст. 1305 ЦК) [2]. Якщо належне виконання розпорядження про відчуження неможливо, набувач має право вимагати розірвання спадкового договору.

Неможливість виконання покладених на нього завдань може бути обумовлена об'єктивними причинами неможливості (наприклад, погіршення стану здоров'я) або суб'єктивними факторами (наприклад, нездатність особи, яка набуватиме права на спадщину, виконувати взяті на себе обов'язки) або факт завершення спадщини.

Слід підкреслити, що право відчужувача на розірвання договору, на відміну від аналогічного права набувача, розглядається ЦК як вид порушення обов'язку, встановленого законом (ч. 1 стаття 611 ЦК) [1].

Водночас спадковим договором можуть бути передбачені подальші правові наслідки порушення зобов'язань як набувачем, так і відчужувачем, у вигляді встановлення обов'язку відшкодувати другій стороні збитки та моральну шкоду. Згідно зі статтею 1308 ЦК в окремих випадках існує необмежена кількість підстав для розірвання спадкового договору [1]. Згідно зі статтею 1308 ЦК України для розірвання спадкового договору в судовому порядку на вимогу однієї із сторін є особливі підстави [17, ст. 158]. Якщо відчужувач і набувач не можуть домовитися про розірвання договірних відносин, застосовується стаття 1308 Цивільного кодексу. За згодою обох сторін спадковий договір може бути укладений на основі загальних зобов'язань (ст. 651 ЦК) [17, ст. 120]. Спадковий договір може бути розірвано також з інших підстав, якщо інше не впливає з правової природи підстави розірвання. Якщо суперечливих положень немає і строк минув, спадковий договір не може бути розірваний шляхом реєстрації.

РОЗДІЛ 3. ВИКОНАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ

3.1 Загальні положення про виконання зобов'язань, що виникли зі спадкового договору

Метою «Загальних положень щодо виконання зобов'язань за спадковими договорами» є роз'яснення змісту та тлумачення спадкових договорів, а також забезпечення дотримання видів і процесуальних вимог щодо виконання спадкових договорів [11, ст. 453].

Зроблено висновок, що суб'єктами тлумачення спадкових договорів є насамперед сторони. Саме вони найкраще знають, якою була їхня воля, що насправді означала дія, коли її було виконано, і що вони хотіли виразити через волю. При цьому кожен учасник може мати власні уявлення як про своє волевиявлення, так і про волевиявлення іншої сторони в рамках договору. Тому в цьому випадку суд може прийняти рішення про тлумачення договору за заявою одного, обох або всіх учасників договору.

3.2 Спеціальні засоби забезпечення виконання спадкового договору

До засобів забезпечення спадкового договору можна віднести:

1) заходи, які спеціально присвячені виконанню спадкового договору і передбачені у ст. 1307 ЦК (накладення нотаріусом заборони відчуження; пріоритет заповіту перед спадковим договором щодо одного і того самого майна; призначення особи, яка здійснюватиме контроль за виконанням спадкового договору або контроль за його виконанням з боку нотаріуса) [1];

2) види забезпечення виконання цивільних зобов'язань, передбачені главою 49 ЦК [1].

Відповідно до частини 2 статті 1307 ЦК волевиявлення відчужувача щодо майна, визначеного спадковим договором, є недійсним. Заповіт, що включає все майно, закріплене за спадковим договором, вважається недійсним незалежно від того, коли він був складений (до чи після укладення спадкового договору) [17, ст. 111].

Якщо заповіт передбачає розпорядження не тільки майном, яке є предметом спадкового договору, але й іншим майном спадкодавця, заповіт є недійсним лише щодо тієї частини розпорядження майном, яка передбачена спадковим договором (ч. 3 ст. 1257) [1].

В юридичній літературі висловлюються занепокоєння щодо правомірності укладення спадкових договорів, де вважається, що

цивільна дієздатність відчужувача обмежена і він не може скласти заповіт щодо майна, яке є предметом спадковий договір.

Попри наявність суто зовнішніх, еклєктичних причин для такого висновку, на мою думку, на таких підставах погодитися з ним все ж не можна [9, ст. 167].

По-перше, при укладенні спадкового договору цивільна дієздатність відчужувача не обмежується і він має право скласти заповіт. Раніше складений заповіт на те саме майно, що й спадковий договір, залишається дійсним і тільки після смерті спадкодавця (заповідача) може бути прийнято рішення про визнання його недійсним всього або частини [6, ст. 65]. У період між складенням заповіту та смертю відчужувача за спадковим договором можуть відбутися юридичні події, які дають спадкоємцям можливість успадкувати всю суму за заповітом (наприклад, визнання спадкового договору недійсним). Такий висновок обумовлений тим, що дійсність заповіту визначається складом спадкової маси на момент початку спадкування.

Крім того, при посвідченні заповіту заповідач не зобов'язаний подавати документи, що підтверджують його права на заповідане майно (ст. 159 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України) [9, ст. 170]. І в цьому випадку заповідач має право скласти заповіт, а питання про дійсність заповіту вирішується після початку спадкування (смерті дарувальника).

По-друге, встановлення пріоритету спадкових договорів над заповітом є підтвердженням засад, викладених у ч. 4 ст. 1236, норми ч. 2 ст. 1307 ЦК не застосовуються [17, ст. 90]. Заповіт про передачу нерухомого майна є недійсним, тому майно, передане набувачеві за спадковим договором, не переходить до набувача.

Таким чином, слід дійти висновку, що норма ч. 2 ст. 1307 ЦК не обмежує цивільну правоздатність відчужувача [1].

Оскільки виконання доручень, які входять до складу спадкового договору, може відбуватися і після смерті відчужувача, відчужувач має право призначити довірену особу для контролю за правильністю і своєчасністю виконання розпоряджень відчужувача. Такою особою може бути як фізична, так і юридична особа. Якщо відчужувач не скористається зазначеними правами, контроль за виконанням спадкового договору покладається на нотаріуса за місцем відкриття спадщини. Нелогічність вживання в даному випадку виразу «за місцем початку спадкування» (в даному випадку спадщини як такої немає, отже немає й місця початку спадкування) полягає в тому, що воно не покладає вищевказаних обов'язків, це не вирішує нотаріус який посвідчив договір. Посвідчення спадкового договору здійснюється у нотаріуса за останнім постійним місцем проживання відчужувача (пункт 1 статті 187 Інструкції про порядок нотаріального посвідчення нотаріусом України [9, ст. 167]).

Цей закон регулює право спадкодавця призначити особу для контролю за виконанням спадкового договору, але водночас не регулює правовий статус такої особи. Зокрема, ЦК не має відповіді на питання про обсяг його повноважень та які правові наслідки він матиме, якщо визначить невідповідність дій набувача умовам спадкового договору. Чи має відповідна особа право на компенсацію та відшкодування необхідних витрат, понесених у зв'язку з виконанням своїх обов'язків, і якщо так, то на які активи будуть здійснені такі виплати (враховуючи те, що набувач стає власником майна відчужувача негайно після його смерті); чи має право особа відмовитися від виконання своїх повноважень; яким є обсяг її відповідальності; чи дозволять цю людину перепризначити. Не передбачений і порядок оформлення її повноважень. Ці питання потребують вирішення виходячи з положень спадкового договору з урахуванням норм зобов'язального (договірного) права [4, ст. 64].

Слід підкреслити, що застосовуються норми статей 1286-1295 ЦК, оскільки статус особи, яка контролює дії набувача, принципово відрізняється від правового статусу виконавця згідно з главою 88 ЦК [1].

ВИСНОВКИ

Спадковий договір - це договір, за яким одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження іншої сторони (відчужувача) і набуває права власності на майно в разі смерті відчужувача (ст. 1302 ЦК).

Відповідачем у спадковому договорі може бути подружжя, один із подружжя або інша особа. Набувачем за спадковим договором може бути фізична або юридична особа. Спадковий договір має бути укладений у письмовій формі та нотаріально посвідчений.

На набувача спадкового договору може бути покладено обов'язок вчинити певні майнові чи немайнові дії до або після початку спадкування.

Предметом спадкового договору є як майно подружжя на праві спільної власності, так і особисте майно одного з подружжя. У спадковому договорі має бути передбачено, що у разі смерті одного з подружжя спадщина переходить до другого з подружжя, а в разі смерті другого з подружжя майно переходить до набувача за договором.

Нотаріус, який це посвідчить, накладе заборону на продаж нерухомого майна, зазначеного в спадковому договорі. Будь-який заповіт, виданий відчужувачем щодо майна, зазначеного в спадковому договорі, є недійсним. Відчужувач має право призначити особу для спостереження за виконанням спадкового договору після своєї смерті. Якщо такої особи немає, контроль за виконанням спадкового договору здійснює нотаріус за місцем початку спадкування.

У разі невиконання набувачем вказівок відчужувача спадковий договір за позовом відчужувача може бути розірваний у судовому порядку. У разі неможливості виконання розпорядження відчужувача спадковий договір може бути розірваний у судовому порядку на вимогу набувача.

На набувача за спадковим договором може бути покладено обов'язок вчинити певні майнові чи немайнові дії до або після вступу в спадщину. Набувач повинен діяти точно відповідно до побажань відчужувача. У спадковому договорі мають бути чітко та недвозначно прописані всі необхідні дії, які повинен здійснити набувач. У договорі може бути визначена особа, яка буде контролювати виконання такого договору.

Підбиваючи підсумок дослідження інституту спадкового договору в новому цивільному законодавстві України, можна зробити наступні висновки:

- по-перше, сучасне цивільне право, безсумнівно, зобов'язане давньоримському праву ідеєю можливого існування договірного спадкового правовідносини (єдиною особливістю є те, що це тлумачення не знаходить законодавчої підтримки в самому римському праві, однак часто зустрічалася в юриспруденції);

- по-друге, спадковий договір, як самостійний правовий інститут, своїм виникненням і розвитком зобов'язаний романській і особливо німецькій доктрині;

- по-третє, через суттєві особливості зобов'язань, що виникають із спадкових договорів, національне право також використовує особливу структуру цієї системи, надаючи їй особливі характеристики, принципово відмінні від класичних систем. Останні, на відміну від українців, не встановлюють права на все майно або на окремі частки. Це не створює права на фактичні активи спадкодавця або вимоги на основі статусу резервування. Це не обмежує права спадкодавця розпоряджатися майном за життя. Тому чинність цього спадкового договору абсолютно відрізняється від внутрішньодержавних спадкових договорів, які ґрунтуються на певних майнових правах (речових правах);

- по-четверте, хоча стаття 1217 Закону повністю відкидає його як один із видів спадкування, незважаючи на особливу обов'язковість спадкових договорів, він тісно пов'язаний із відносинами зі спадковим майном, все ж вважається правильним використання цієї системи. Перехід майна після смерті, система закріплення спадкових прав;

- по-п'яте, потребує розвитку удосконалення правового регулювання відносин, що виникають із спадкових договорів у майбутньому, що, безсумнівно, буде зумовлено практичною діяльністю правоохоронних органів (судів, нотаріусів). Звичайно, цивільне право не може оминати цей процес. Цей процес стикається з проблемою

вирішення багатьох актуальних педагогічних проблем цього цікавого інституту.

Очевидно, вирішення цих та інших проблем могло б дати великий поштовх для розвитку подальших наукових досліджень у цьому напрямі на сучасній вітчизняній основі.

21	http://naprikoli.com/spadkovyj-dohovir.html	9 джерел	1.48%
22	https://revolution.allbest.ru/law/01172062_0.html		1.43%
23	http://www.notariuskiev.kiev.ua/ua/Osoblyvosti-posvidchennya-spadkovoho-dohovoru-a226	5 джерел	1.41%
24	https://subj.ukr-lit.com/civilne-pravo-ukra%20ni-xaritonov-ye-o-1-ponyattya-ta-oznaki-spadkovogo-dogovoru	8 джерел	1.25%
25	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/29694/1/%D0%A1%D0%BF%D0%B0%D0%B4%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0...		1.1%
26	https://revolution.allbest.ru/law/01388232_0.html	3 джерела	0.96%
27	https://skaz.com.ua/pravo/18236/index.html?page=9	4 джерела	0.87%
28	https://dspace.snu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/35dc27b7-84fb-429e-9f22-50d6a00c427e/content		0.85%
29	https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/liga/issue/download/05.03.2021/467	8 джерел	0.83%
30	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/698/1/703_IR.pdf	6 джерел	0.81%
32	https://uristinfo.net/2010-12-27-04-58-59/256-npk-tsvilnij-kodeks-ukrayini-eo-haritonov/7265-spadkovij-dogovir.pdf	4 джерела	0.71%
33	https://nadoest.com/litvinenko	26 джерел	0.71%
34	https://allreferat.com.ua/uk/pravo/kursovaya/94	11 джерел	0.69%
35	https://uchika.in.ua/golovne-upravlinnya-yusticiyi-u-harkivsekij-oblasti-metodichni.html?page=4	2 джерела	0.66%
36	https://library.nusta.edu.ua/depository/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BDi%20%D0...	3 джерела	0.66%
37	https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/2022_12_%D0%93%D0%B0%D1%80%D0%BE_%D0%A1%D0%BF%D0%B0%D0...		0.64%
38	http://ftplec.nlu.edu.ua/%D0%9b%D0%B5%D0%ba%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%bd%D1%96%20%D0%bc%D0%B0%D1%82%D0...		0.62%
39	http://pravoznavec.com.ua/period/chapter/117/1286/46940		0.62%
40	http://blanki-ua.com.ua/dogovor/4685/index.html		0.6%
41	http://referatu.net.ua/referats/7569/155388	11 джерел	0.56%
42	http://www.epap.ua/ukr/publications/view/quotyuridichna-pro-spadkovii-dogovr-yak-alternativu-spadkuvannyu	7 джерел	0.54%
43	http://apnl.dnu.in.ua/3_2019/3_2019.pdf	12 джерел	0.54%

44	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/89348/1/Sukhonos_pledge.pdf;jsessionid=D8D1F85F0FF489673E...	0.54%
45	https://legalaid.gov.ua/novyny/spilnyj-pryjomy-kerivnykiv-byuro-pravovoyi-dopomogy-z-pratsivnykamy-organiv-notariatu	0.52%
46	http://www.law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-2-2010/2-2010.pdf	2 джерела 0.42%
47	https://ukrreferat.com/chapters/rizne/vzaemodiya-ditey-i-batkiv-u-sim-i.html	8 джерел 0.42%
48	http://www.pravoznavec.com.ua/period/chapter/24/1795/66257	0.42%
49	http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2016/10/NP_2015_6.pdf	0.4%
50	https://jurliga.ligazakon.net/ua/news/194906_shcho-potrбно-znati-pro-spadkoviy-dogovr	2 джерела 0.39%
51	http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030979.html	30 джерел 0.39%
52	http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/23091/1/%d0%a1%d0%9a%d0%9b%d0%90%d0%94%d0%90%d0%9d%d...	0.39%
53	http://www.obriy.pib.com.ua/2008/41_08/05.shtml	0.37%
54	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/478/3/%d0%9d.%20%d0%9f%d0%9e%d0%a1%d0%86%d0%91%d0%9d%...	2 джерела 0.37%
55	http://vash-advokat.com/uploads/Gazeta/N%2023.pdf	5 джерел 0.37%
56	https://mir.zavantag.com/pravo/822355/index.html?page=8	0.35%
57	http://ner-bud.com.ua/poradi-yurista/poryadok-ta-osoblivosti-skladannya-spadkovogo-dogovoru	0.35%
58	http://palata.notariat.org.ua/pravo/doc/43.html	14 джерел 0.35%
59	http://eprints.zu.edu.ua/36022/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9B%D0%86%D0%A2%...	0.35%
60	https://crimpro.nethouse.ru/static/doc/0000/0000/0148/148870.lgbnmgxna.pdf	2 джерела 0.33%
61	http://www.kazedu.kz/referat/121668	10 джерел 0.33%
62	http://www.zorya.poltava.ua/?p=15335&wpmp_switcher=mobile	0.31%
63	http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/12388	7 джерел 0.31%
64	http://shag.com.ua/navchalenij-posibnik-za-redakciyeyu-ve-o-haritonova-doktora-yu.html?page=3	0.31%
65	http://huup.km.ua/statti/lozinska_s.v._retseptsiya_simeynih_norm_u_kanonichne_pravo_tserkvi_9.pdf	0.29%

66	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39181	0.27%
67	http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/3/7.pdf	0.23%
68	https://uristinfo.net/kodeksy/257-npk-do-tsivilnogo-kodeksu-ukrayini/7597-forma-okremih-vidiv-dogovoriv-kupivli-pr	2 джерела 0.21%
69	http://pravoznavec.com.ua/period/chapter/9/1670/60309	3 джерела 0.21%
71	http://ner-bud.com.ua/poradi-yurista/zapovit-z-umovoyu	2 джерела 0.17%
72	http://komsvoobslova.rada.gov.ua/news/dijaln9skl/zasidkom9skl/protokol9skl/protokol9skl_20/74672.html	0.17%
73	https://dSPACE.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6775/1/%d0%97%d0%91%d0%86%d0%a0%d0%9d%d0%98%d0%	2 джерела 0.17%
74	http://yport.inf.ua/rastorjenie-izmenenie-dogovora3412.html	27 джерел 0.17%
75	http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/20058/Osvita.pdf?isAllowed=y&sequence=3	2 джерела 0.17%
76	https://lbku.krok.edu.ua/krok-university-law-journal/issue/download/8/9	3 джерела 0.17%
77	https://pogliad.ua/news/chernivtsi/dovichno-doglyadayuchi-za-lyudinoyu-mozhna-otrimati-yiyi-zhitlo-185840	0.15%
78	http://www.0gn.ru/anglijskij/vidtvorenniya_anglijskoyu_movoyu.php	4 джерела 0.15%
79	http://yport.inf.ua/213-dogovor-stroitelного.html	3 джерела 0.15%
80	http://legalexpert.in.ua/komkodeks/gk/79-gk/730-369.html	30 джерел 0.15%
81	http://www.attorneys.od.ua/datas/users/2-advokatskaja%20praktika%202_2009.pdf	0.15%
82	http://5rik.ru/best/best-140539.php	0.15%
83	http://blanki-ua.com.ua/dogovor/5002/index.html	0.15%
84	http://mfu.ck.ua/postit/4049.html	3 джерела 0.15%
85	http://commerciallaw.com.ua/attachments/087_full.pdf	3 джерела 0.15%
86	https://pay.wideup.net/widgets/mobile?ident=6113FDBA157E453E83D05DEF290BC4B8&lang=uk	0.15%
87	http://vtei.com.ua/doc/doc/28_02_2020zb.pdf	0.15%

31	Студентська робота	ID файлу: 1015967994	Навчальний заклад: Open International University of Human Development	2 Джерело	0.77%
70	Студентська робота	ID файлу: 1014298850	Навчальний заклад: Open International University of Human Development		0.21%